

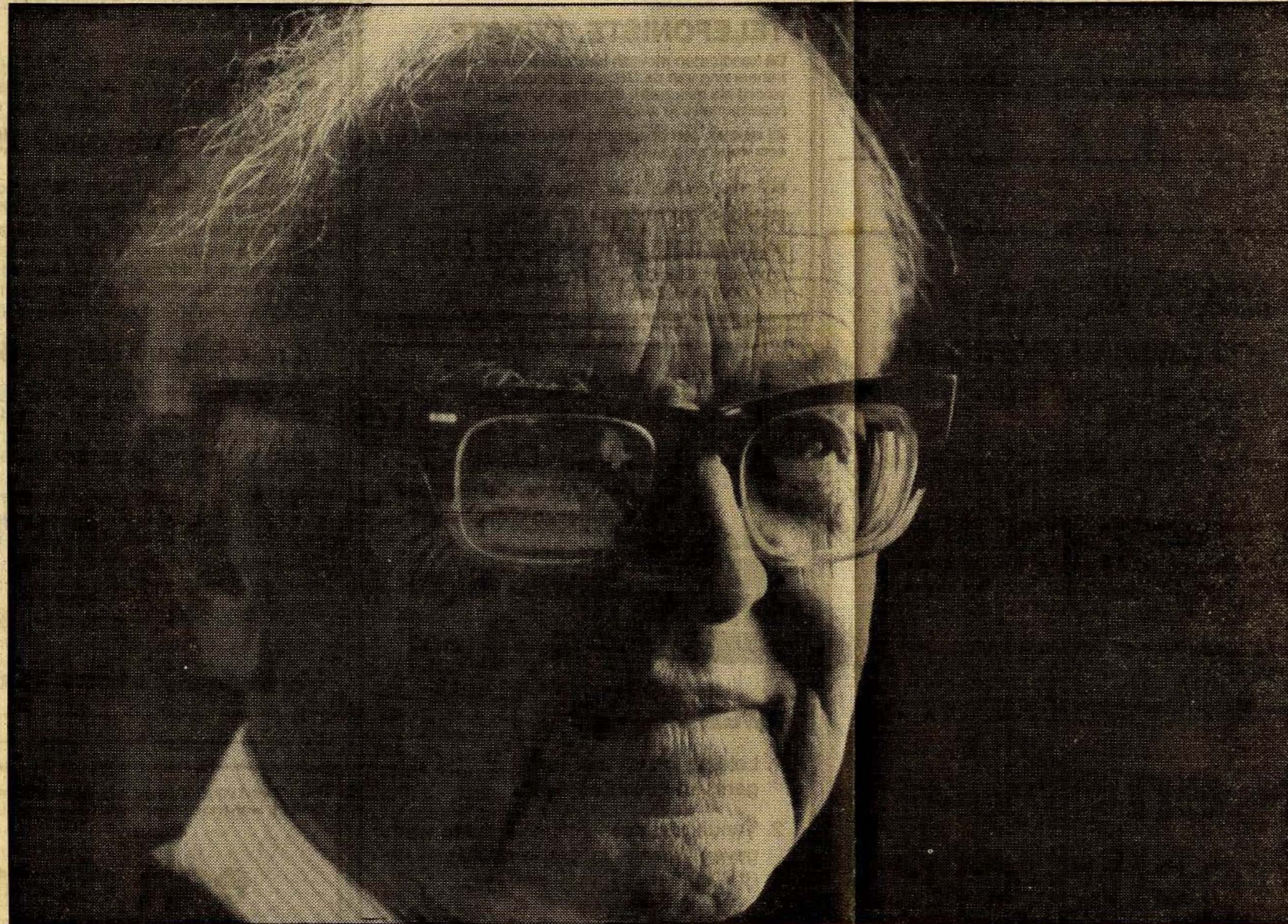
De Narrenwijsheid van een Zeeuw

Woensdag overleed op 93-jarige leeftijd de dichter/kunstenaar J.C. van Schagen. Enkele weken voor zijn dood had onze medewerker Hans Renders nog een interview met hem. De dichter, „iemand van wie men zegt dat hij bejaard is”, zat nog vol plannen. Van Schagen is vooral bekend vanwege zijn opvallende debuutbundel Narrenwijsheid (1925). Onlangs heeft Wim Hazeu het plan opgevat om het verzameld werk van de Zeeuw samen te stellen. Aan zijn werk als beeldend kunstenaar, schilderijen, etsen en litho's, zijn verschillende exposities gewijd.

(Door Hans Renders)

„Na mijn rechtenstudie ben ik in 1924 naar Rotterdam gegaan, waar ik als administrateur aan de gemeentesecretarie verbonden was. Deze ambtenarencarrière heeft tot 1942 geduurd. Toen ik daar net zat, las ik iets in De Stem dat me niet erg beviel. Ik reageerde in de stijl die later kenmerkend voor mij werd, d.w.z. in een mengelvorm van poëzie en proza. Dirk Coster, de grote man bij De Stem, stond een dag na mijn inzending op de stoep, hij wilde dat ik meer zou insturen. Nou, dat heb ik gedaan en zo werkte ik enkele jaren regelmatig mee aan dat blad.” En al spoedig verscheen Narrenwijsheid.

„Ik werd door een Belg uit Brussel, die door Greshoff op mij geattendeerd was, gevraagd voor de Paladiumreeks. Dat sloeg zo aan dat het alsmat herdrukt werd. Bij Querido verscheen in de jaren zestig een herdruk van Narrenwijsheid in de oervorm. Dat boekje kwam in de Boekvinkreeks. Ik vond het wel een goed idee van die uitgeverij want door de toevoegingen die er in al die herdrukken bijgekomen waren, was het er niet beter op geworden. Dat 'Boekvinkje' werd ook

• J.C. VAN SCHAGEN

weer goed verkocht zodat de uitgever geen interesse had in mijn nieuwe werk. Hetzelfde gebeurde met de bloemlezing Ik ga maar en ben (1972) die Rob Nieuwenhuys en K. Schippers samenstelden voor uitgeverij Van Oorschot. Die liep ook zo goed. Dus die uitgever was niet gebaat met mijn nieuwe werk.”

„Nou daarom besloot ik mijn werk zelf te stencilen en er boekjes van te maken. Zo ontstonden de Domburgse cahiers. Het voordeel daarvan was dat ik helemaal zelf kon bepalen wat daarin kwam en een ander leuk voordeel was dat je direct contact had met je lezers.”

Jo van Schagen weet daar van mee te praten. Zij was lerares op een ULO in Deventer en werd

abonnee op de Domburgse cahiers nadat ze gegrepen was door het gedicht 'Litanie'. Op een keer was ze in Middelburg en zag daar op een verkeersbord de naam Domburg staan. „Zou die dichter het leuk vinden om een lezeres te ontmoeten, vast niet”, dacht ze. Toch pakte ze uiteindelijk de telefoon en belde hem op. Ja, hij had wel even tijd. Het werd een leuk bezek maar zij

had wel gezien dat die dichter daar maar wat zat te verslonzen. „Zijn vrouw was net gestorven en zo.” Nadat Jo terug naar Deventer ging, bleven ze contact houden. Op een gegeven moment belde Van Schagen op en zei: „We moesten maar trouwen.” Zij was 62, hij 75. Haar vriendinnen vonden het maar niets, behalve één. Die is naar Van Schagen toegegaan en heeft hem gekeurd.

„Ja, ze heeft me goed-gekeurd”, zegt hij lachend. Toen die vriendin terugkwam zei ze: „Je moest het maar doen.”

Omdat beider woonruimte te klein was om definitief in te gaan wonen, verbleven ze beurtelings in Domburg en Deventer. „Gedurende de wintermaanden in Deventer want dan is het zo mistig in Domburg.”

Van Schagen heet officieel Johan Christiaan Jacob. „Die Jacob heb ik weggelaten. Jacob vond ik een hypocriete naam en bovendien is J.C. een eerbetoon aan de door mij zo zeer bewonderde schilder J.C. Friedrich uit Saksen. Ik heb ook onder het pseudoniem J.C. van Domburg gewerkt.”

Over namen gesproken: Is het gedicht 'Voor Rogiertjes Moeder' voor iemand geschreven?

„Dat heb ik geschreven voor mijn eerste vrouw, Willy. Zij was toen in verwachting en ik hoopte op een stamhouder. Het werd een dochter die toen genoemd is naar de moeder van de beide ouders. In deze feministische maatschappij van tegenwoordig mag je misschien niet meer op een jongen hopen, althans, is het ongebruikelijk om aan een jongen de voorkeur te geven. Ik vond het toen wél belangrijk om mijn naam in stand te houden.”

Voor Rogiertjes Moeder

Toen we wisten, dat zijn lichtje aangestoken was,
hebben we gezegd, dat hij een heiden zou zijn/
en Rogier zou heeten./
Een vrije heiden zou hij worden, die daden zou/
durven verder dan zijn vader, die in verten/
zou zwerven verder dan zijn vader, die het/
vuur zou overnemen en zou branden, verder dan zijn mattere vader./

Zooals een hooge wolk, uit donkeren stapel opgedreven, zijn kop verheft in het licht, zoo zou/
hij opvaren uit de kanteling onzer krachten.

Van Schagen is katholiek geweest.

„Van het catholicisme als organisatie heb ik me weer afgewend toen de regels te beknelend werden. Dat was rond 1940. Verstening en verstarring hebben me altijd tegengestaan. Ik ben alles of alles geweest, behalve mohammedaan want mohammedanisme is maatschappijleer en van maatschappijleer moet ik niets hebben. Maar laten we het eens hebben over het kostelijke tijdschriftje Barbarber. Daar heb ik ook aan meegewerkt. Daar voelde ik me echt bij thuis. Het spartelde van het leven. En in-

Dichter J.C. van Schagen op 93-jarige leeftijd overleden

vallen waren er plenty, daar bestond het van. De eigen inval die ik me herinner, kwam doordat ik in die tijd eens een Domburgs Rijmjournaal had geschreven – vermoedelijk ter viering van mijn 75e jaar, waartoe behoorde een complex over de Walcherse „bij-namen”. Om mijn Domburgse dorpsgenoten niet tegen de vleugel te strijken, had ik daar alle Domburgse bijnamen weggelaten, hetgeen erg jammer was eigenlijk. Ik heb toen revanche genomen in een gewrocht, dat enkel een opsomming van Walcherse voorbeelden was waarin de Domburgers wél voorkwamen. Overigens wist ik er – als oud-abonnee op de Domburgse tram in mijn HBS-jaren – ook heel veel van andere dorpen. Ik heb toen de hele huttemut eens lekker uitgestort in de schoot van Barbarber. Het was een slag voor me toen dat tijdschrift verdween. Als ze me zouden vragen zou ik zo weer meedoen....”